

ПАЛУДЕЛА ВІДСТОВБУРЧЕНА

Paludella squarrosa (Hedw.) Brid.

Родина Меззієві — Meesiaceae

Природоохоронний статус виду
Зникаючий.

Наукове значення
Гляціальний релікт.

Ареал виду та його поширення в Україні
Пн. і Центральна Європа, Азія (Арктика, г. Середньої Азії, Центрального Сибіру, Монголії), Пн. Америка. Зрідка трапляється на Українському Поліссі; відомі також ізольовані місцезнаходження на Розточчі та в Правобережному Лісостепу. Адм. регіони: Вл, Рв, Кв, Ль, Вн.

Чисельність та структура популяцій
Невеликими дернинками серед інших болотних мохів. Вид зник у лісопарковій зоні

м. Києва, а також на території Вінницької обл. (болото по р. Згар біля м. Літин).

Причини зміни чисельності
Осушення і трансформація евтрофних боліт.

Умови місцезростання
На евтрофних болотах.

Загальна біоморфологічна характеристика
Рослини 10–15 см заввишки, жовто-зелені чи буруваті, густоповстисті. Стебло просте, п'ятирядно облісне. Листки широкояйцеподібноланцетні, гостро кілюваті, з пилчастими краями. Клітини з обох боків мамілозні. Дводомний. Коробочка на довгій ніжці, видовженояйцеподібна, трохи зі-

гнута, з короткою шийкою. Спори середніх розмірів.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Рівненському ПЗ (болотний масив Коза-Березина). Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачуріна, Мельничук, 1989; Вірченко, 2006; Григора, 1958.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

ПСЕВДОБРИЙ ЦИНКЛІДІЄПОДІБНИЙ

Pseudobryum cinclidioides (Huebener) T. J. Kop.
(*Mnium cinclidioides* Huebener)

Родина Плагіомнієві — Plagiomniaceae

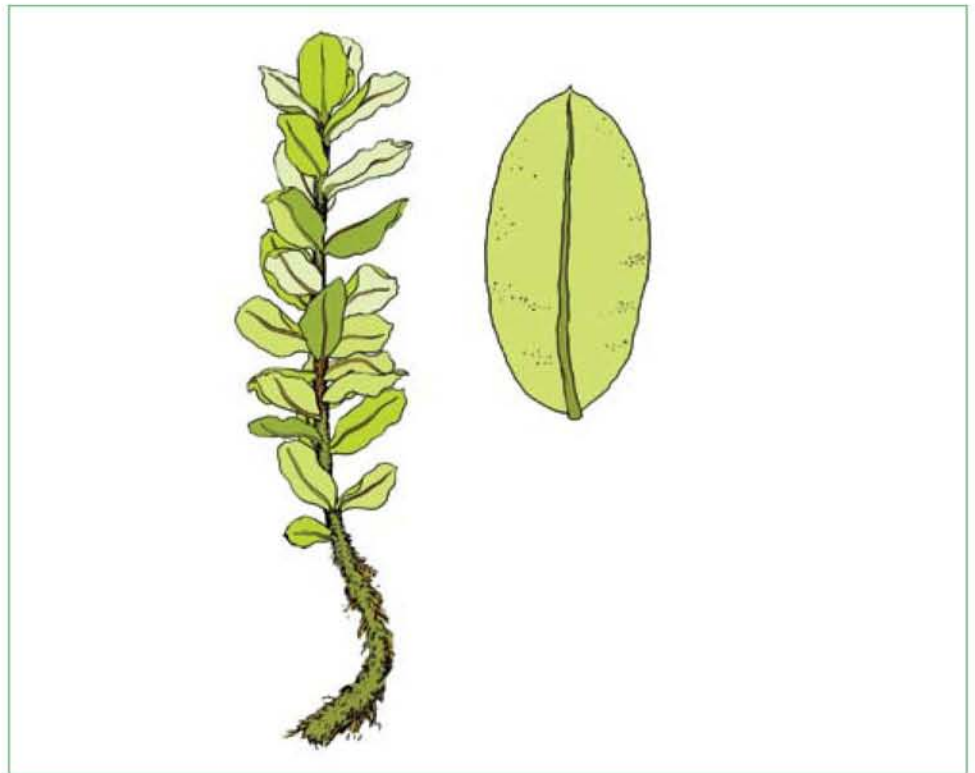
Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення
Вид на пд. межі рівнинної частини ареалу.

Ареал виду та його поширення в Україні
Гренландія, Ісландія, Європа, Урал, Сибір, Далекий Схід, Центральна Азія, Пн. Америка. Українські Карпати: Закарпатська обл., Рахівський р-н, долина потоку Свидовець; Івано-Франківська обл., Надвірнянський р-н, г. Брескул, г. Заросляк. Полісся: Житомирська обл., Овруцький р-н, Поліський природний заповідник, Селезівське лісництво; Чернігівська обл., Новгород-Сіверський р-н, Узруївське лісництво, берег р. Смячка; Семенівський р-н, берег р. Снов, окол. с. Паранівки. Адм. регіони: Жт, Чн, Ів, Зк.

Чисельність та структура популяцій
Окремими густими дернинками між водноболотними квітковими рослинами.

Причини зміни чисельності
Осушення боліт, торфозбір.

Умови місцезростання

На ґрунті міжстовбурних знижень вільхових ценозів, на заболочених луках, евтрофних болотах, торфовищах, біля джерел.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки великі, блискучі, світло-зелені. Стебла пряmostоячі, досягають 15–30 см, з ризоїдною повстю. На фертильних пагонах нижні листки розташовані рідко, широкояйцеподібні, заокруглені на верхівці. Вгору по стеблу листки більші, чубкові — обернено-яйцеподібні, на верхівці часто з виїмкою або з коротеньким вістрям. Листки не облямовані або з невиразною обляміркою. Сухі листки хвилясто зморшкуваті. Дводомний вид. Спорогони по 1–2 з перихеція. Коробочка

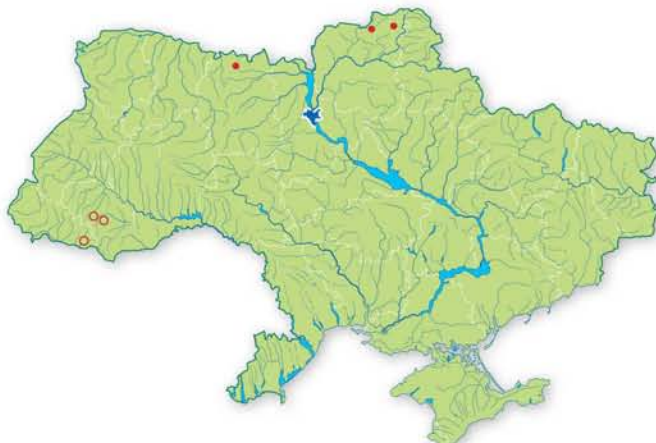
повисла, овальна, з конічною загостреною кришечкою, на червоній ніжці.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Поліському ПЗ. Необхідно обстежити інші відомі місцезнаходження з метою організації охорони виду. Слід з'ясувати чисельність виду та причини її зміни.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

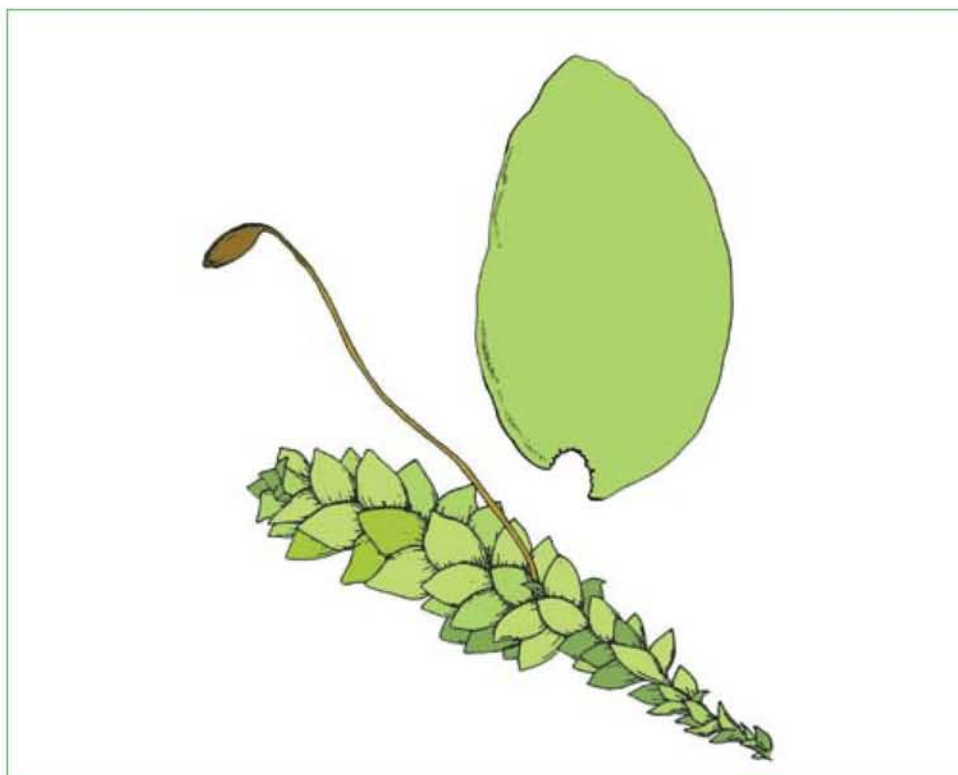
Основні джерела інформації

Бойко, 1975; Зеров, Партика, 1975; Партика, 1975.

Автор: М. Ф. Бойко
Малюнок: А.В. Білоусова

ГУКЕРІЯ БЛИСКУЧА

Hookeria lucens (Hedw.) Sm.

Родина Гукерієві — Hookeriaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення
Реліктовий (третинний) вид.

Ареал виду та його поширення в Україні
Зх., Центральна і Пд. Європа, Кавказ, Зх. Азія, Пн. Африка, о-ви Азорські, Мадейра, Пн. Америка. Українські Карпати: Бескиди (окол. м. Сколе); масиви Свидовець (полонина Драгобрат, долина потоку Берлебаш — ліва притока р. Тиса) та Чорногора (г. Гомул). Адм. регіони: Лв, Ів, Зк.

Чисельність та структура популяцій
Зростає досить великими дернинками.

Причини зміни чисельності
Не з'ясовані. Можливо, вирубування лісів.

Умови місцезростання
Ялинові ліси до 1300 м н.р.м., по берегах лісових потоків. Трапляється на вологому ґрунті, каменях, гнилій деревині.

Загальна біоморфологічна характеристика
Дернинки великі, пласкі, яскраво-зелені, блискучі. Стебла до 10 см завдовжки, плоско п'ятирядно обліснені, слабо розгалужені. Листки яйцеподібні та округлі, тупі, без жилки. Однодомний вид. Коробочка на колінчасто зігнутій ніжці, горизонтальна або повисла, яйцеподібна. Спорогони утворюються рідко. Розмножується переважно

вегетативно (розвитком вторинної протонемі з верхньої частини листка), рідше — спорами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони
Охороняється в Карпатському БЗ та НПП «Сколівські Бескиди». Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Лазаренко, Улична, 1956; Партика, 1969; ЧКУ, 1996.

Автор: Л. Я. Партика
Малюнок: А.В. Білоусова

АНАКАМТОДОН СПЛАХНОПОДІБНИЙ

Anacamptodon splachnoides
(Froel. ex Brid.) Brid.

Родина Амблестегієві — Amblystegiaceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Субсередземноморсько-субокеанічний вид на пн.-сх. межі європейської частини ареалу.

Ареал виду та його поширення в Україні

Європа, Кавказ, Азія, Пн. Америка. Трапляється в Українських Карпатах (Сх. Beskidi, Горгани, Чорногора, Чивчино-Гринявські гори). Адм. регіони: Ль, Ів, Зк, Чц.

Чисельність та структура популяцій

Росте окремими дернинками переважно в дуплах дерев, уникаючи конкуренції з боку інших мохоподібних.

Причини зміни чисельності

Вирубування старих дуплистих дерев, особливо буків.

Умови місцезростання

Зростає в букових, смереково-букових лісах на стовбурах, пнях та в дуплах листяних дерев, рідше хвойних.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дрібний мох у подушкоподібних темно-зелених блискучих дернинках. Стебла густо розгалужені, віддалено обліснені. Листки відхилені, прямі, широкояйцеподібно- або овальноланцетні, загострені, плоско- і цілокраї. Жилка проста, доходить до середини листка. Клітини видовжено ромбічно-

шестикутні, тонкостінні, гладенькі, при основі листка прямокутні. Однодомний. Ніжка спорогона пряма, червона, 5–8 мм завдовжки. Коробочка овальна або яйцеподібна; кришечка загострена, з косим дзьобиком. Спори дрібні, папілозні.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у НПП «Сколівські Beskidi» та «Вижницький». Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, Мельничук, 2003; Ульчна, 1990.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

КОНАРДІЯ КОМПАКТНА

Conardia compacta

(Drumm. ex Müll. Hal.) H. Rob.

(*Amblystegium compactum* (Müll. Hal.) Austin)

Родина Амблїстерїєві — Amblystegiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Реліктовий вид дніпровського зледеніння.

Ареал виду та його поширення в Україні

Євразія, Пн. Африка, Пн. і Центральна Америка. Лісостеп: окол. м. Кам'янки Черкаської обл. і м. Хотина Чернівецької обл. Адм. регіони: Чц, Чк.

Чисельність та структура популяцій

Біля м. Кам'янки утворює розріджений покрив площею у декілька квадратних метрів, який скорочується.

Причини зміни чисельності

Можливо, різкі зміни рівня води в річці.

Умови місцезростання

Гранітні скелі на березі р. Тясмин у місці виходу карбонатних ґрунтових вод; вологі затінені вапняки по берегах Дністра.

Загальна біоморфологічна характеристика

Рослини дрібні, в густих дернинках, зелені, внизу часто просякнуті вапнистим туфом. Стебла прямостоячі або висхідні. Листки яйцеподібнотанцюваті з плоскими пилчастими краями. Однодомна рослина. Розмножується вегетативно виводковими ниткоподібними тільцями, що утворюються на жилках на спинному боці листків.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється на території пам'ятки природи місцевого значення «Тясминський каньйон» (Кам'янський р-н Черкаської обл.), яка входить до складу Кам'янського історико-культурного заповідника. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Вірченко, 2007; Лазаренко, 1929, 1951; ЧКУ, 1996.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова